

NEYİ KAYBETTİĞİNİ HATIRLA / İSMET ÖZEL

"Nedir bu kaybolan nesnelere alıp veremediğimi diye soracak olursanız, size varoluşun anlamının kaybolanını aramada saklı olduğunu söyleyebilirim. İnsanoğlu yeryüzündeki uyanışına yaratılmış olduğunu farkederek varır. Ama iş burada bitmez, burada başlar. Çünkü yaratılmış olmayı kavramak aynı zamanda kişinin noksanını bilmesi demektir. Bu da bir arayışı gerektirir. Nedir noksan? Nasıl, neyle giderilir? Kaybolduğunu hissettiğimiz ister heybe olsun, isterse deve, arayış başlamıştır; büyük arayış.

Hikâyemizde devesini kaybeden bir adam var. Bu adam devesini ararken yüksek düzeyde anlayış yeteneğine sahip üç dervişe rast gelmiş. Üç müdrik diyelim onlara.

"Devemi kaybettim" demiş dervişlere; "Onu siz gördünüz mü?" Dervişlerin ilki; "Bir gözü kör müydü devenin?" diye sormuş. Adam sevinçle;

"Evet!" diyerek cevaplamış bu soruyu. İkinci dervişin "Ön dişlerinden biri eksik miydi?" sorusu karşısında devesini kaybeden adam heyecanlanarak "Evet, evet" demiş. Dervişlerden üçüncüsü "Bir ayağı topal mıydı?" diye sorar sormaz "Evet, evet" cevabını yapıştırmış. "O halde" diye konuşmuş dervişler, "Sen deveni bizim geçtiğimiz güzergâh üzerinde ararsan iyi edersin, onu bu yolda bulma ümidi vardır." Kayıp devesinin peşine düşen adam bu üç dervişin kendi devesini görmüş olduklarına kanaat getirmiş ve alelacele dervişlerin geldiği istikamete koşturmuş.

Bulamamış adam aradığı yerlerde devesini ve ne yapması gerektiğini yine dervişlerden öğrenmek isteğiyle bu kez dervişlerin peşi sıra gitmiş. Anlayış sahibi üç ermiş akşam üzere bir istirahat menzilinde eliyle koymuş gibi bulmuş. Yine sorular karşısında kalmış adam: "Devenin bir yanında bal, öte yanında mısır mı yüklüydü?" demiş birincisi; adam:

"Evet" demiş. "Hamile bir kadın mı biniyor senin devene?" demiş ikincisi, yine "Evet" demiş adam. "Biz senin devenin nerede olduğunu bilmiyoruz" demiş üçüncü derviş. Bunun üzerine deveci, bu üç kişinin kaybettiği deveyi çaldıklarına kanaat getirmiş ve onları kadı karşısına çıkarıp başından geçenleri anlatarak üç derviş hırsızlıkla suçlamış. Kadı devecinin ifadesini yerinde bularak üç ermiş deveyi gasbetme suçundan hapse atmış.

Kısa bir süre sonra adam devesini arazide başıboş dolaşırken bulmuş ve dervişlerin salıverilmelerini temin maksadıyla mahkemeye başvurmuş. Daha önce dervişlerin kendi durumlarını izah etmeleri için bir fırsat tanımayı hiç aklına getirmemiş olan kadı, onlardan nasıl olup da deveyi hiç görmedikleri halde deve hakkında bu kadar çok şey biliyor olmalarını açıklamalarını istemiş. Dervişler, yolda devenin ayak izlerini gördüklerini, izlerden birinin silik oluşunun devenin bir bacağının topal oluşuna delalet ettiğini; yolun yalnızca bir yakasından ot yemiş olmasının tek gözünün körlüğüne delil olabileceğini; ısırığı yaprakları yırttığına göre ön dişlerinden birinin eksik olduğunun anlaşıldığını söylemişler.

"Arılar ve karıncalar yolun iki kenarında bir şeylere üşüşmüşlerdi. Bunların bal ve mısır olduğunu gördük. Bir konaklama yerinde çalılara takılmış uzun insan saçını gördük, devenin üs-

tündeki kadındı. Yerde el ayası izi vardı, ancak doğumu yakın hamile bir kadın elini yere dayayıp otururdu.”

“Bütün bunları hırsızlıkla suçlandığınız zaman kendinizi temize çıkarmak üzere neden söylemediniz?”

“Çünkü devecinin devesini aramaktan vazgeçmeyeceğini ve onu çok çabuk bulabileceğini göz önüne aldık. Keşfettiği gerçeği ahlaki bir olgunlukla perçinleyecekti. Bizim salıverilmemiz için harekete geçerek cömertliğin, sorumluluk hissine sahip olmanın zevkini tadacaktı. Hadisenin görüldüğünden farklı cereyan ettiğini gören kadı ise gözünde mantık yollarına güvenerek kestirmeden hükme varmanın değerinin düştüğünü görecekti ve bir arayışa koyulmanın kıymetini takdir etmede daha üstün bir konum sahibi olacaktı. Kadı, doğru hükme varmanın tevazu ile arayışa neler borçlu olduğunu görecekti. Kendinde yargılamaya yetecek donatım olduğu zehabına kapılmanın gönül kırıklığını tadacak, birini suçlamadan veya bir iddiaya sahip çıkmadan önce kendi ölçülerini tartmanın kaçınılmazlığını kabul edecekti.”

“Bizim geçirdiğimiz deneyler şunu gösterdi ki, insan hakikati ararken bir gücü, bir yargılama gücünü kendinde hıfzettiği zannına kapılmamalı. Herkes kendi kaybettiğini kendi arasın. Bu arayışta diğerleri sadece arayanın neyi kaybettiğini hatırlatabilirler. Bunu nimet bilmeli. Senin noksanını tasvir edenler, senden bir şey gasbetmiş olmaz. Neyi kaybettiysen onu sen kendin ara.”

[Neyi Kaybettiğini Hatırla - İsmet Özel]